

148. löggjafarþing 2017–2018.

Þingskjal x — x. mál.

Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um launasjóð skákmanna.

Frá mennta- og menningarmálaráðherra.

1. gr.

Launasjóður skákmanna

Starfslaun skulu veitt afreksskákönnum úr launasjóði íslenskra skákmanna sem byggð eru á undirbúningi og þátttöku í alþjóðlegum mótum. Starfslaun samkvæmt lögum þessum eru laun sem greidd eru í tvo til tólf mánuði á ári. Við ákvörðun um veitingu starfslauna ber að hafa í huga styrkleika og vægi móta í alþjóðlegum samanburði.

Úr Launasjóði íslenskra skákmanna skulu einnig veittir styrkir til afreksskákmanna vegna verkefna sem vara í styttri tíma en tvo mánuði, ferðastyrkir og styrkir vegna afmarkaðra verkefna.

2. gr.

Hlutverk

Í þeim tilgangi að efla afreksskákíðkun í landinu veitir Alþingi árlega fé af fjárlögum til þess að launa afreksskákmennt í samræmi við ákvæði laga þessara.

Afreksskákmennt samkvæmt lögum þessum eru þeir sem hlotið hafa nafnbótina stórmeistari í skák, náð hafa alþjóðlegum meistaratitli, þeir sem lokið hafa áföngum í því að hljóta nafnbótina stórmeistari eða lokið hafa áföngum að alþjóðlegum meistaratitli.

3. gr.

Sjóðsstjórn

Ráðherra skipar þrjú fulltrúa í stjórn launasjóðs skákmanna til þriggja ára í senn. Einn samkvæmt tilnefningu Skáksambands Íslands, einn samkvæmt tilnefningu Félags stórmeistara og einn án tilnefningar. Varafulltrúar skulu skipaðir með sama hætti. Ráðherra skipar formann og varaformann úr hópi aðalfulltrúa. Ekki er heimilt að skipa sama einstakling sem aðalfulltrúa í stjórn lengur en tvö samfelld starfstímabil.

Ráðherra er heimilt að semja við til þess bærán aðila um að annast umsýslu sjóðsins. Kostnaður vegna umsýslu sjóðsins greiðist af fjárveitingum til launasjóðs skákmanna.

Stjórnin skal:

1. úthluta úr sjóðnum, hafa umsjón með honum og hafa eftirlit með hvort skilyrðum um starfslaun sé fylgt.
2. gera tillögu til ráðherra um stefnu og áherslur við úthlutun starfslauna til þriggja ára í senn.
3. setja úthlutunarreglur um útfærslu á lögum þessum, sem kynntar skulu og staðfestar af ráðherra. Reglurnar skulu birtar í Stjórnartíðindum. Reglurnar skulu endurskoðaðar af stjórn á þriggja ára fresti. Gæta skal að jafnrétti kynjanna í þeim reglum.

4. gr.

Starfslaun

Starfslaun og styrkir eru veitt til skákmanns sem telst afreksskákmaður í skilningi þessara laga.

Starfslaun skulu veitt í tvo til tólf mánuði í senn.

Einnig er heimilt að veita styrk til skemmri tíma en til tveggja mánaða, ferðastyrki eða styrki vegna afmarkaðra verkefna. Sú upphæð sem varið er til þessa skal ekki vera hærri en nemur 10% þeirra mánaðarlauna sem sjóðurinn hefur til úthlutunar árlega. Þeir sem þiggja starfslaun samkvæmt 2. mgr. geta ekki fengið styrki samkvæmt þessari grein. Starfslaunaþegar skulu skila skýrslu um störf sín á starfslaunatímanum til sjóðsstjórnar eigi síðar en ári eftir að honum lýkur.

Stjórn launasjóðs skákmanna má fella niður starfslaun ef talið er að viðkomandi skákmaður sinni ekki skákiðkun með fullnægjandi hætti að mati stjórnar og fullnægi ekki þeim skilyrðum sem reglur, sbr. 3. gr., kveða á um.

5. gr.

Úthlutun starfslauna

Starfslaun skulu nema 428.251 kr. á mánuði á verðlagi fjárlaga 2017. Fjárhæð starfslauna skal koma til endurskoðunar við afgreiðslu fjárlaga ár hvert með tilliti til þróunar launa, verðlags og efnahagsmála.

Samanlögð starfslaun, sem koma til úthlutunar hvert ár, miðast við 75 mánaðarlaun eða 6,2 árslaun. Sæki fleiri afreksskákmennt um í sjóðinn en þau árslaun sem eru til úthlutunar skulu þeir sem hlotið hafa nafnbótina stórmeistarar í skák hafa forgang á aðra afreksskákmennt til úthlutunar.

Úthlutun starfslauna fer fram einu sinni á ári. Heimilt er að úthluta styrkjum úr sjóðnum tvisvar sinnum á ári, ef sjóðurinn hefur ekki úthlutað öllu því sem er til úthlutunar árlega í fyrstu úthlutun ársins. Ákvörðun um úthlutun starfslauna skal liggja fyrir eigi síðar en þremur mánuðum áður en til úthlutunar kemur.

Sé starfslauna eða styrks ekki vitjað innan árs frá úthlutun úr sjóðnum fellur hann niður og rennur til launasjóðs skákmanna að nýju. Sama á við um starfslaun sem hafa verið afturkölluð á grundvelli 6. mgr. 4. gr. laganna. Sama á við ef sjóðurinn úthlutar ekki allri þeirri fjárhæð sem er til úthlutunar ár hvert.

6. gr.

Reglugerðarheimild

Ráðherra er heimilt að setja með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laganna í heild eða einstakar greinar þeirra.

7. gr.

Málsmeðferð

Ákvarðanir sem teknar eru á grundvelli þessara laga eru endanlegar á stjórnarsýslustigi og sæta ekki kæru til ráðherra.

8. gr.

Gildistaka

Lög þessi öðlast þegar gildi. Fyrsta úthlutun kemur til framkvæmda 2. janúar 2019 og falla á sama tíma lög um launasjóð stórmeistara í skák, nr. 58/1990 úr gildi. Samhliða því að lög um launasjóð stórmeistara í skák, nr. 58/1990, falla úr gildi eru störf stórmeistara í skák lögð niður og lýkur þá ráðningarsambandi milli stórmeistara og mennta- og menningarmálaráðuneytis.

Greinargerð.

1. Inngangur

Frumvarp þetta er samið í mennta- og menningarmálaráðuneyti. Frumvarpið byggist að meginstefnu á þeirri hugmyndafræði að um starfslaun fari líkt og um verktaka eða sjálfstætt starfandi einstaklinga, sbr. 2. mgr. 1. tölul. A-liðar 7. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003. Með þessu er með afdráttarlausum hætti byggt á því að starfslaunaþegar eru ekki launafólk í hefðbundnum skilningi, líkt og samkvæmt gildandi lögum um stórmeistara í skák, með tilheyrandi réttindum og skyldum, sbr. lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 70/1996.

Íslensk stjórnvöld hafa lengi viljað leggja sitt af mörkum til að auka veg íslenskrar skákmenntar og skapa íslenskum afreksskákönnum fjárhagslegan grundvöll svo þeir geti helgað sig skáklistinni í sem ríkustum mæli. Fyrir gildistöku núgildandi laga var sá háttur hafður á að stórmeistarar voru settir á launaskrá hjá menntamálaráðuneytinu með ráðherraúrskurði. Þessu fyrirkomulagi fylgdu þau vandamál að engar reglur voru til staðar um réttindi og skyldur stórmeistara, vinnuframlag og launagreiðslur. Með núgildandi lögum var leitast við að setja fastmótaðar reglur um þessi mál. Á þeim 27 árum, sem liðin eru frá gildistöku laganna, hafa orðið talsverðar breytingar á íslensku samfélagi auk þess sem ekki verður séð að löggjöfin hafi haft nægjanlega hvetjandi áhrif á stórmeistara til að helga sig skákíþróttinni. Með frumvarpi þessu er leitast við að færa þær reglur sem gilda um málefnið til nútímaviðhorfa með þeim hætti að löggjöfin verði hvetjandi fyrir skákmenn að ná árangri.

2. Tilfni og nauðsyn lagasetningar

Núgildandi lög um launasjóð stórmeistara í skák eru frá árinu 1990. Samkvæmt lögnum skal í fjárlögum hvert ár áætla fjárveitingu, sem jafngildir launum lektora, sbr. 1. mgr. 2. gr. laganna. Samkvæmt 5. gr. laganna eru stórmeistarar í skák opinberir starfsmenn og um þá fer samkvæmt lögum um réttindi og skyldur opinberra starfsmanna.

Með þessu frumvarpi er gert ráð fyrir að gildandi lög um launasjóð stórmeistara, nr. 58/1990, verði lögð af og að nýtt fyrirkomulag um laun til afreksskákanna verði tekið upp. Með þessu færi um starfslaunaþega líkt og um verktaka eða sjálfstætt starfandi einstaklinga, sbr. 2. mgr. 1. tölul. A-liðar 7. gr. laga um tekjuskatt, nr. 90/2003.

3. Meginefni frumvarpsins

Með 1. gr. frumvarpsins er kveðið á um launasjóð skákanna. Með ákvæðinu er kveðið á um starfslaun og aðra styrki sem unnt er að veita úr launasjóði skákanna.

Með 2. gr. frumvarpsins er kveðið á um hlutverk launasjóðs skákanna. Samkvæmt ákvæðinu er hlutverk laganna að efla afreksskákíðkun í landinu þeim sem teljast afreksmenn í skák í skilningi laganna.

Í 3. gr. frumvarpsins fjallar um sjóðsstjórn. Með ákvæðinu er mælt fyrir um hvernig stjórnin skal skipuð og þau verkefni sem stjórnin skal sinna. Þar að auki er að finna heimild til að útvista umsýslu sjóðsins til þriðja aðila.

Með 4. gr. frumvarpsins er fjallað um starfslaun. Samkvæmt ákvæðinu er meginreglan sú að starfslaun eru veitt í tvo til tólf mánuði. Einnig er heimilt að veita styrki vegna afmarkaðra verkefna, ferðastyrki eða styrki vegna skákiðkunar í skemmri tíma en tólf mánuði. Samkvæmt ákvæðinu geta starfslaun aldrei verið veitt vegna lengri tíma en tólf mánaða. Þá er kveðið á um skyldu starfslaunaþega til að skila skýrslu um störf sín til sjóðstjórnar. Að endingu er kveðið á um heimild fyrir stjórn til að fella niður starfslaun að tilteknum skilyrðum uppfylltum.

Í 4. grein er fjallað um úthlutun starfslauna.

Í 5. gr. er reglugerðarheimild.

Í 6.gr. er kveðið á um að ákvarðanir sjóðsstjórnar eru endanlegar á stjórnarsýslustigi og sæti þar af leiðandi ekki kærur til mennta- og menningarmálaráðherra.

7. gr. er gildistökgrein.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar

Frumvarp þetta hefur ekki gefið tilefni til sérstaks mats á samræmi þess við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

5. Samráð

Samráð stendur yfir.

6. Mat á áhrifum

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Með greininni er kveðið á um launasjóð skákmanna. Samkvæmt ákvæðinu skulu starfslaun, sem eru laun sem greidd eru í tvo til tólf mánuði á ári, greidd afreksskákmönnum og ákvörðun um úthlutun þeirra byggð á undirbúningi og þátttöku í alþjóðlegum mótum. Gert er ráð fyrir að sjóðurinn styrki þá skákmenn sem leggja stund á skák til þess að ná hámarksárangri á heimsvísu. Einnig er heimilt að veita ferðastyrki, styrki vegna afmarkaðra verkefna og styrki vegna skákiðkunar í styttri tíma en tvo mánuði. Við úthlutun starfslauna ber að hafa í huga styrkleika og vægi móta í alþjóðlegum samanburði.

Um 2. gr.

Með greininni er kveðið á um hlutverk launasjóðs skákmanna. Samkvæmt ákvæðinu er tilgangur sjóðsins að efla afreksskákiðkun í landinu með því að veita afreksskákmönnum styrki. Með ákvæðinu er hugtakið „afreksskákmaður“ skilgreint.

Stórmeistarar sem njóta nú launa úr launasjóði stórmeistara eru fjórir. Samkvæmt nýjustu skýrslu stjórnar launasjóðs stórmeistara er misjafnt hvernig stórmeistarar rækja skyldur sínar. Einnig er talsvert af efnilegum skákmönnum sem hafa takmarkaða möguleika til þess að efla sig sem skákmenn. Með þessu frumvarpi er leitast að útvíkka styrkveitingar þannig að hægt verði að styrkja efnilegra skákmenn, sem eru farnir að feta sig áfram í alþjóðlegri keppni. Mikilvægt er að fylgjast með hvernig þetta skipulag virkar enda er markmiðið að setja upp kerfi sem virkar hvetjandi á skákmenn til að ná árangri. Ef það fyrirkomulag sem frumvarpið mælir fyrir um virkar vel og hefur góð áhrif á heildarárangur skákmanna Íslendinga í alþjóðlegri samkeppni má skoða hvort þurfi að fjölga mánaðarlaunum í sjóðnum.

Um 3. gr.

Ákvæðið fjallar um sjóðsstjórn. Með ákvæðinu er kveðið á um að ráðherra skipi þrjá fulltrúa til þriggja ára og jafnmarga varafulltrúa. Tveir aðalfulltrúanna og tveir varafulltrúanna skulu tilnefndir af annarsvegar Skáksambandi Íslands og hinsvegar Félagi stórmeistara. Einn aðalfulltrúi og einn varafulltrúi er skipaður án tilnefningar. Óheimilt er að skipa sama mann í stjórn í lengri tíma en tvö samfelld starfstímabil. Slíkt er nýmæli en er í samræmi við það sem almennt tíðkast á málefna sviði mennta- og menningarmálaráðuneytis.

Með ákvæðinu er að finna heimild fyrir ráðherra til að útvista umsýslu sjóðsins til þriðja aðila. Með umsýslu sjóðsins er átt við tæknilega hlið umsóknarferlisins en ekki umfjöllun og ákvarðanatöku um styrki. Komi til þess að þessi heimild verði nýtt mætti nýta samlegðaráhrif með öðrum sjóðum á sviði mennta- og menningarmálaráðuneytis hvað varðar slíka aðstöðu. Kostnaður vegna umsýslu sjóðanna greiðist af fjárveitingu til launasjóðs skákmanna.

Um verkefni stjórnarinnar er fjallað í ákvæðinu en um er að ræða nýmæli að mestu, sem er ekki að finna í gildandi lögum um stórmeistara í skák. Ákvæðið mælir fyrir um að verkefni hennar séu í fyrsta lagi að úthluta úr sjóðnum, hafa umsjón með honum og hafa eftirlit með hvort skilyrðum um starfslaun sé fylgt. Í þessu felst m.a. að stjórninni ber að fylgjast með hvort skákmenn fari eftir gildandi reglum, en því hlutverk sinnir stjórnin m.a. með því að kalla eftir skýrslum frá þeim sem njóta starfslauna samkvæmt lögnum. Í öðru lagi eru verkefni stjórnarinnar að gera tillögu til ráðherra um stefnu og áherslur við úthlutun starfslauna til þriggja ára í senn. Með þessu er leitast við að veita stjórninni ríkari hlut í stefnumótun í málaflökknum. Í þriðja lagi er verkefni stjórnarinnar að setja úthlutunarreglur um útfærslu á lögnum, sem kynntar skulu og staðfestar af ráðherra. Reglurnar skulu birtar í stjórnartíðindum og endurskoðaðar af stjórn á þriggja ára fresti. Við samningu úthlutunarreglna skal sérstaklega gætt að jafnrétti kynjanna og þess gætt að konur fari ekki halloka í því kerfi sem frumvarpið mælir fyrir um.

Um 4. gr.

Með ákvæðinu er kveðið á um að starfslaun og styrkir eru veitt til skákmanns sem telst afreksskákmaður í skilningi þessara laga. Með þessu er girt fyrir að stofnað verði einkahlutafélag um starfsemi skákmanns, sem tekur á móti greiðslunni. Berist slíkar umsóknir ber að hafna þeim. Starfslaun og styrkir eiga að vera greidd á kennitölu viðkomandi skákmanns en ekki félags í hans eigu.

Gert er ráð fyrir starfslaun verði veitt á grundvelli umsóknar skákmanns um að sinna ákveðnu verkefni í ákveðinn tíma. Starfslaunaþegar eru sjálfráðir um störf sín meðan á starfslaunatímanum stendur og því má líta svo á að starfslaun séu þóknun sem greidd er með sérstökum skilyrðum til að sinna þeim verkefnum. Um verktakagreiðslu er að ræða og ber starfslaunaþeginn sjálfur ábyrgð á að standa skil á lögbundnum gjöldum samkvæmt þeim reglum sem gilda um verktakagreiðslur. Vakin er sérstök athygli á því að þessi leið krefst þess að við þessar breytingar verði vandlega gætt að þeirri stöðu sem stórmeistarar njóta sem opinberir starfsmenn samkvæmt gildandi lögum og að réttinda þeirra við allar breytingar á stöðu og launakjörum verði gætt í hvívetna samkvæmt lögum um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 70/1996.

Ákvæðið mælir fyrir um þá meginreglu að starfslaun skulu veitt í tvo til tólf mánaði. Miðað við það umfang sem er í skák í dag og þess fjölda skákmanna sem eru nú á launum í launasjóði stórmeistara má teljast hæfilegt að veita styrki í allt að 12 mánuði í senn. Ekki er heimilt að veita starfslaun til lengri tíma. Með þessu verður stjórninni gert kleift að fylgjast

betur með einstökum skákmönnum. Samkvæmt ákvæðinu er einnig heimilt að veita styrki til skemmri tíma en tveggja mánaða, ferðastyrki eða styrki til afmarkaðra verkefna, en er sú heimild bundin því að ekki verði hærri fjárhæð en því sem nemur 10% af árlegum mánaðarlaunum varið til þessa.

Með ákvæðinu er mælt fyrir um skyldu starfslaunabega til að skila skýrslu til sjóðsstjórnar um störf sín. Með þessu er leitast við að stjórnin geti haft eftirlit með hvort sá sem þiggur greiðslur stundi skákina og uppfylli þau skilyrði sem lög og reglur kveða á um. Ef stjórnin verður þess vör að skákmaður sinni ekki skákiðkun og fullnægi ekki skilyrðum laga og reglna er stjórninni heimilt að fella niður starfslaun til viðkomandi.

Um 5. gr.

Með ákvæðinu er mælt fyrir um fjárhæð starfslauna og fjölda starfslauna sem sjóðurinn hefur til úthlutunar ár hvert.

Horfið er frá því að miða starfslaun við ákveðna starfsstétt eins og gert er í núgildandi lögum um launasjóð stórmeistara, en í dag er miðað við laun lektora við Háskóla Íslands. Breytingar á launakerfi hinna ýmsu stéttarféлага, einstaklingsbundin launakjör og tilkoma stofnanasamninga gerir slíkt viðmið nær óframkvæmanlegt. Þess í stað er lagt til að starfslaun verði miðuð við ákveðna upphæð á mánuði. Sú fjárhæð sem lögð er til er miðuð við mánaðarlaun stórmeistara í desember 2017 að viðbættum launatengdum gjöldum. Kostur við það fyrirkomulag, sem lagt er til, er að þá hækka launin í samræmi við tiltekna launaþróun. Með breytingum á kerfinu er alls ekki stefnt að því að skerða kjör stórmeistara frá því sem nú er og því er eðlilegt að fjárhæð starfslauna miði við núverandi laun stórmeistara og viðbættum launatengdum gjöldum.

Gert er ráð fyrir að úthlutun starfslauna fari fram einu sinni á ári en heimilt verði að úthluta styrkjum tvisvar sinnum á ári. Ef fleiri sækja um í sjóðinn er þau árslaun sem eru til úthlutunar skulu þeir sem hlotið hafa nafnbótina stórmeistarar í skák hafa forgang á aðra afreksskákmenntil úthlutunar.

Gert er ráð fyrir að ákvörðun um úthlutun liggi fyrir eigi síðar en þremur mánuðum áður en til úthlutunar kemur en með þessu er leitast við að afreksskákmennti viti með ágætum fyrirvara hvernig næsta starfsár verður og geti skipulagt störf sín út frá því.

Sé starfslauna eða styrks ekki vitjað innan árs frá úthlutun úr sjóðnum fellur hann niður og rennur til launasjóðs skákmannta að nýju. Sama á við um starfslaun sem hafa verið afturkölluð á grundvelli 6. mgr. 4. gr. laganna. Sama á við ef að sjóðurinn úthlutar ekki allri þeirri fjárhæð sem er til úthlutunar ár hvert þá flyst mismunurinn yfir á næsta ár.

Um 6. gr.

Samkvæmt ákvæðinu er ráðherra heimilt að setja reglugerð um framkvæmd laganna eða einstök ákvæði þeirra.

Um 7. gr.

Ákvarðanir um veitingu starfslauna verða endanlegar á stjórnsýslustigi og verða ekki kærðar til æðra setts stjórnvalds.

Um 8. gr.

Samkvæmt ákvæðinu öðlast lögin nú þegar gildi. Í þessu felst að hægt verður að koma stjórninni á fót, útbúa reglur og gera allar þær ráðstafanir sem eru nauðsynlegar. Fyrsta úthlutun úr sjóðnum kemur til framkvæmda 1. janúar 2019. Á því tímamarki falla úr gildi

núgildandi lög og störf stórmeistara verða lögð niður með þeim afleiðingum að ráðningarsamband milli þeirra og mennta- og menningarmálaráðuneytis lýkur.

SAMRÁÐ